

in '82 als tweede luitenant naar Indië. Hij was overtuigd gereformeerd en stak die overtuiging niet onder stoelen of banken; zo weigerde hij principieel bij de zondagse recepties van meerderen aanwezig te zijn. In het midden van de jaren '90 met verlof in Nederland vertoevend, ontmoette hij daar Kuypers. Die ontmoeting bepaalde zijn latere carrière: toen hij in 1901 (hij was toen chef van het kabinet van de legercommandant) om gezondheidsredenen Indië en de militaire dienst verliet, droeg de anti-revolutionaire leider er zorg voor dat hij prompt in de Tweede Kamer werd gekozen. Een jaar later werd hij minister van koloniën in Kuypers kabinet en na vervolgens ook nog een kleine drie jaar gouverneur van Suriname te zijn geweest, kreeg hij in 1908 als lid van het kabinet-Heemskerk voor de tweede maal de portefeuille van koloniën toebedeeld – hij was het, die na de beruchte expeditie in het achterland van Atjeh het Knil verdedigde, toen, gelijk eerder vermeld, in de Tweede Kamer van 'beulenwerk' was gesproken. Van ganser harte was hij aanhanger van de politiek van de 'zedelijke roeping'. Die politiek zag hij niet als in strijd met de handhaving en de consolidatie van het Nederlands gezag, integendeel: onder zijn bewind als gouverneur-generaal vond de verdere 'pacificatie' van Atjeh plaats, twee sultans die het het gouvernement lastig maakten (die van een eiland in de Riouw-archipel en die van Ternate in de Molukken) zette hij af, aan de voor Indië's onafhankelijkheid opkomende Indische Partij onthield hij rechtspersoonlijkheid en toen hij in maart 1916, na zes-en-een-half jaar gouverneur-generaal geweest te zijn, zijn ambt aan zijn opvolger, graaf van Limburg Stirum, overdroeg, uitte hij als wens, 'dat Nederland en Indië, waarlijk één en daardoor krachtig, door Gods zegen voortgaan te bloeien onder de scepter van Oranje.'¹

'Nederland en Indië waarlijk één' – maar dan toch niet een ongewijzigd Indië! Idenburg droeg er toe bij dat het verbod van politieke vereniging en politieke vergadering opgeheven werd en hij wenste dat in Indië zo spoedig mogelijk een soort parlement zou worden ingesteld met vèrgaande bevoegdheden², hij wenste ook dat inheemsen maatschap-

¹ Aangehaald in de *Encyclopaedie van Nederlands Oost-Indië*, dl. VIII, p. 1624. ² In 1909, toen hij minister van koloniën was, had Idenburg in een brief aan van Heutsz 'een college dat, toegerust met de bevoegdheden van een vertegenwoordigend lichaam, zijn medewerking moet verlenen aan alle regelingen van wetgevende aard', 'op den duur volstrekt onmisbaar' genoemd; hij meende toen dat 'voorlopig' alle leden door de Kroon zouden moeten worden benoemd. (Brief, 13 mei 1909, van Idenburg aan van Heutsz, in van der Wal: *Volksraad*, dl. I, p. 131 e.v.)